

Vážení čtenáři,

jak jsme Vám minule slibovali, je toto číslo Paměti a dějin z podstatné části věnováno padesátým letům dvacátého století. V úvodní studii *O vině, nápravě a zapomnění* přibližuje Petr Hrubý osudy devatenácti intelektuálů, kteří se jako mladí členové Komunistické strany Československa v zakladatelské éře různou měrou podíleli na budování československého typu komunistického totalitního režimu.

Rudolf Vévoda ve svém textu *Prozaická skutečnost lyrického věku* naopak prezentuje tragickou životní etapu vybraných českých spisovatelů, kteří stáli či se ocitli na opačné straně. Hodnotit životní cesty anebo chování jednotlivců v jednom z nejtragičtějších období československých dějin není možné bez připomenutí osudů těch perzekvovaných a nejhůře postižených.

Konkrétní případ české rodiny postižené nacismem i komunismem popisuje Petr Mallota v příspěvku *František Havlíček – obět dvou totalit*. Tento životní příběh nám jasně ukazuje, že v našich podmínkách není možné zkoumat a interpretovat his-

torické děje nacistického i komunistického totalitního režimu odděleně, neboť jsou zjevně úzce provázány.

Další ukázkou tehdejší praxe centrály politické policie, Státní bezpečnosti, je *Akce „Isolace“*, jejímž cílem – jak už ostatně sám název operace napovídá – mělo být izolování české a slovenské veřejnosti od „škodlivého“ vlivu zastupitelských úřadů západních demokratických států. V neposlední řadě šlo o shromažďování různých, i kompromitujících údajů o občanech, kteří byli ve styku s ideově „závadnými“ misemi, případně o jejich získávání k tajné spolupráci.

Šéfredaktor našeho čtvrtletníku společně s tiskovým mluvčím připravili pod názvem *Byli jsme nešťastní a začínáme to nevědět* rozhovor s prozaikem a básníkem, prezidentem Mezinárodního PEN klubu a ředitelem Diplomatické akademie ve Vídni Jiřím Grušou. Je to zajímavá reflexe poslední „minulostní“ mediální aféry, včetně toho, co vlastně znamená otevření třinácté komnaty Milana Kundery.

Jako reakci na laické zpochybňování archivních dokumentů vztahujících se k odhalení mise jednoho z kurýrů exilové zpravodajské služby

generála Františka Moravce jsme společně s Ivanou Koutskou připravili *Rozbor dokumentů o zatčení „agenta-chodce“ Miroslava Dvořáčka*, který je kritickým zhodnocením písemností bezpečnostních složek z padesátých a šedesátých let minulého století, zachovaných v Archivu bezpečnostních složek. Přílohy jsou pochopitelně i faksimile předmětných dokumentů.

Neméně aktuální je připomenutí 120. výročí narození Josefa kardinála Berana v článku Stanislavy Vodičkové *Ať si Berana vezmou, doma je nebezpečný*. Tento příspěvek je věnován vztahu obou ústředních diktatur minulého století k osobnosti, která byla výraznou morální autoritou.

V textu *Rozkol mezi přáteli*, věnovaném konci československo-maďarské spolupráce ve státněbezpečnostní oblasti, jsem si dovolil upozornit na nadcházející „devítkový“ rok, v jehož rámci si budeme připomínat výročí dvaceti let od pádu komunistických režimů ve střední a východní Evropě. Partnerské instituci v Budapešti touto cestou děkuji za poskytnutí fotografií vybraných funkcionářů Állambiztonsága.

Komplexní pohled na vyhlášené vězeňské zařízení podává ve svém článku *Násilí páchané na politických vězňích na Borech v letech 1948-1952* Tomáš Bursík. Autor na základě primární archivní dokumentace rekonstruuje tehdejší vězeňský režim a představuje i jeho protagonisty ve věznicích Plzeň-Bory.

O reflexi uplynulého roku ve filmové oblasti se pokusil v příspěvku *Osmadesátý filmový* Petr Slinták. Akce Ústavu pro studium totalitních režimů zařadil do kontextu zavedených filmových přehlídek.

Vážení čtenáři, dovoluji si Vám na tomto místě popřát úspěšný rok 2009. Byl bych rád, kdybyste ho strávili s dalšími čísly naší revue Paměť a dějiny.

Váš Pavel Žáček